

การประเมินผลการสอน

๑. ความหมายของการประเมินผลการสอน (Evaluation of Instruction)

การประเมินผลการสอนเป็นกระบวนการตรวจสอบประสิทธิภาพในการสอนของผู้สอนว่ามีจุดเด่น-ด้อยปานใด และวิธีการสอน ชั้นตอนใด ที่ควรจะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

๒. จุดมุ่งหมายของการประเมินผลการสอน

การประเมินผลการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะนำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

๒.๑ ด้านการสอน การประเมินเพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการสอน เป็นการดำเนินการที่จะให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) แก่ผู้สอน ผู้สอนสามารถจะวิเคราะห์จากข้อมูลนี้ว่าวิธีการสอนของตนเป็นอย่างไร มีจุดบกพร่องตรงไหน เพื่อจะได้ปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒.๒ ด้านการวิจัย นอกจากจะนำมาใช้เพื่อปรับปรุงวิธีการสอนของผู้สอนแล้ว ยังสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงบริการด้านการสอน เช่น การจัดชั้นเรียน การจัดสภาพแวดล้อม ของการสอนได้อีกด้วย

๒.๓ ด้านการเรียน การประเมินในการเรียนเกี่ยวกับการเลือกวิชาเรียน และเป็นแนวทางให้ผู้เรียนได้ปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเรียนของวิชานั้น ๆ

๒.๔ ด้านการบริหาร การประเมินผลการสอนเพื่อนำผลมาใช้ในการบริหารงานนั้น เป็นการดำเนินงานเพื่อหาข้อมูลให้ผู้บริหารใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร เช่น การเลื่อนขึ้นเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ การจัดวิชาให้สอน การจัดหาสถานที่ และการพัฒนาบุคลากรด้านอื่น ๆ

๒.๕ ด้านการค้นคว้าวิจัย จุดมุ่งหมายของการประเมินผลในข้อนี้ เป็นจุดมุ่งหมายเชิงวิชาการที่มุ่งเน้นการหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัย เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เช่น การปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาแบบเรียน และอุปกรณ์การสอน รวมทั้งการประเมินจุดมุ่งหมายของการสอน

๓. องค์ประกอบทางการสอนที่ควรประเมิน

โครงสร้างขององค์ประกอบทางการสอน ที่จะมีผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอน ได้แก่ การเตรียมการสอน วัตถุประสงค์ของวิชา เอกสารประกอบการสอน ความสามารถในการสอน การจัดกิจกรรมการสอน การใช้สื่อการสอน ความรับผิดชอบในการสอน เนื้อหาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน บุคลิกภาพของผู้สอน และวิธีประเมินผลการเรียน

ในการประเมินผลการสอนนั้น ผู้ประเมินอาจจะประเมินทุกองค์ประกอบที่กล่าวมาแล้ว หรือนั้นประเมินเพียงบางองค์ประกอบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการนำผลการประเมินไปใช้ และลักษณะของการเรียนการสอนในแต่ละวิชาเป็นสำคัญ

๔. แหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินผลการสอน ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑ ผู้เรียนเป็นผู้ประเมิน การใช้ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินผลการสอน มีข้อดี และข้อจำกัด ดังนี้

ข้อดี : ๑) เก็บข้อมูลง่าย ๒) ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนในสภาพปกติอย่างใกล้ชิดที่สุด อบอุ่นเวลา

ข้อจำกัด : ตัวแปรที่อาจมีอิทธิพลต่อการประเมินคือ ประสบการณ์เกี่ยวกับวิธีการสอน ระดับความสามารถของผู้เรียน ขนาดของชั้นเรียน เพศ วัน และเวลาที่ใช้สอน ลักษณะวิชาที่เรียน วิชาเลือก วิชาบังคับ วิชาเอก วิชาโท ชั้นปีของวิชาที่เรียน ตำแหน่งทางวิชาการของผู้สอน คุณวุฒิของผู้สอน เกณฑ์ผู้เรียนได้รับหรือคาดว่าจะได้รับจากวิชานั้น

๔.๒ ผู้สอนประเมินตนเอง การใช้ผู้สอนประเมินตนเอง มีข้อดี และข้อจำกัด ดังนี้

ข้อดี : ๑) การได้มีโอกาสประเมินตนเองทำให้ผู้สอนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการสอน และเป็นการกระตุ้นให้มีการ-

ปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ๒) ข้อมูลบางอย่างไม่มีใครทราบได้นอกจากผู้สอนเอง เช่น ความจริงใจ ความเมตตา กรุณา

ข้อจำกัด : ๑) ผู้สอนอาจจะประเมินเข้าข้างตนเอง จึงทำให้ผลที่ได้จากการประเมินสูงกว่าความเป็นจริง ๒) ผู้สอนอาจมองข้ามปัญหาที่สำคัญบางอย่าง

๔.๓ เพื่อนร่วมงานเป็นผู้ประเมิน ข้อมูลที่ได้จากเพื่อนร่วมงานมีข้อดี และข้อจำกัด ดังนี้

ข้อดี : ๑) ข้อมูลที่ได้สามารถนำมาใช้เปรียบเทียบผลการประเมินที่ได้จากผู้เรียนเพื่อเป็นการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล ๒) เพื่อนร่วมงานย่อมสามารถประเมินได้คล่องตัวเนื่องจากมีความรู้ในเนื้อหาวิชา รวมทั้งประสบการณ์ในวิชาชีพเดียวกับผู้สอน

ข้อจำกัด : ๑) เพื่อนร่วมงานไม่มีโอกาสเห็นพฤติกรรมการสอนตลอดทั้งเทอม ๒) ผู้สอนอาจไม่ต้องการให้เพื่อนร่วมงานไปถึงผลการสอน

๔.๔ ผู้บริหารเป็นผู้ประเมิน ข้อมูลที่ได้จากผู้บริหารมีข้อดี และข้อจำกัดดังนี้

ข้อดี : การที่ผู้บริหารไปสังเกตการสอนโดยตรงอาจช่วยให้สามารถตีความหมายข้อมูลที่ได้จากแหล่งอื่น ๆ ได้ถูกต้องและกระจ่างชัดขึ้น

ข้อจำกัด : ๑) ผู้บริหารอาจใช้ความชอบ และความสัมพันธไมตรีส่วนตัวประกอบการประเมิน ซึ่งอาจมีผลทำให้ผลที่ได้จากการประเมินไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ๒) ผู้บริหารอาจมีเวลาไม่เพียงพอ และขาดทักษะในการสังเกตพฤติกรรมการสอน

๔.๕ ประเมินจากผลการเรียนของผู้เรียน การใช้ผลการเรียนเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการสอนมีข้อดี และข้อจำกัด ดังนี้

ข้อดี : ผลการเรียนของผู้เรียนจะสะท้อนให้เห็นคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาว่า เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการสอนที่ตั้งไว้หรือไม่

ข้อจำกัด : การใช้ผลการเรียนเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการสอนมีข้อจำกัด ดังนี้

- ๑) ผู้สอนอาจมุ่งสอนแต่เพียงให้ผู้เรียนสอบได้ และ

อาจมีการแนะนำแนวการทำข้อสอบล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เรียนทำข้อสอบได้ถูกต้องที่สุด

๒) ผู้สอนอาจตั้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ขึ้นต่ำ ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้โดยง่าย

๓) มีตัวแปรอื่นที่อาจมีผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนนอกเหนือจากความสามารถในการสอน เช่น ระดับสติปัญญา สภาพของครอบครัว

๔) ผลการเรียนจะเชื่อถือได้เพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพของแบบทดสอบที่ใช้

๕. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

๕.๑ แบบสอบถาม (questionnaire) แบบสอบถามที่นิยมใช้กันมาก คือแบบสอบถามประเภทจัดอันดับคุณภาพ (rating scale) โดยแบ่งมาตราการวัดออกเป็น ๔ ระดับ และแบบสอบถามแบบปลายปิด ส่วนแบบสอบถามแบบปลายเปิดไม่นิยมใช้กันมากนัก เพราะไม่สะดวกต่อการแปลความหมายข้อมูล

แบบสอบถามอีกลักษณะหนึ่ง ที่นิยมใช้สำหรับให้ผู้สอนใช้ประเมินตนเองได้แก่แบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

๕.๒ เทป (tape) เทปจะมีประโยชน์ในการบันทึกข้อมูลเฉพาะส่วนที่เป็นเนื้อหา และน้ำเสียงของผู้สอนเท่านั้น

๕.๓ วีดิโอเทป (videotape) เป็นวิธีการที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และมีความหมายมากที่สุดสำหรับนำมาปรับปรุงวิธีการสอนให้ดีขึ้น

๕.๔ การสัมภาษณ์ (interview) เป็นวิธีการที่จะได้ข้อมูลโดยง่ายและสะดวกที่สุด การสัมภาษณ์อาจทำได้ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

๖. ระยะเวลาที่จะทำการประเมิน

ในการประเมินผลการสอน ระยะเวลาที่จะทำการประเมิน นิยมทำกันเป็น ๒ ระยะ คือ

- ๑) ประเมินหลังจากที่สอนได้ประมาณ ๒-๓ อาทิตย์
- ๒) ประเมินเมื่อเหลือเวลาอีกประมาณ ๑-๒ อาทิตย์ ก่อนเสร็จสิ้นการสอน

การประเมินผลการสอน หลังจากผู้สอนทำการสอนไปได้ ๒-๓ อาทิตย์ มีข้อดีที่ผู้สอนสามารถนำผลการประเมินไป

ใช้ในการปรับปรุงการสอนสำหรับนักเรียนกลุ่มนั้น ได้ทันทั้งที่
แต่ก็มีข้อเสีย ที่ผู้ประเมินมีโอกาสสังเกตพฤติกรรมการสอน
เพียงระยะแรกเริ่มของการสอนเท่านั้น

ส่วนการประเมินผลการสอนเมื่อใกล้จะสิ้นสุดการสอนมี
ข้อดีที่ผู้ประเมินมีโอกาส สังเกตพฤติกรรมการสอนมาเป็นระยะ

เวลานาน จึงทำให้ผลการประเมินมีความถูกต้อง และครอบคลุม
มากกว่าการประเมินในระยะต้น ๆ ของการสอน อย่างไรก็ตาม
วิธีการประเมินผลการสอนเมื่อใกล้จะสิ้นสุดการสอน ก็มีข้อ
เสียที่ไม่สามารถนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงใช้กับนักเรียน
กลุ่มนั้นได้

เดือนใจ เกตุษา

บรรณานุกรม

Borich, G.D. and S.K. Madden. Evaluating Classroom Instruction : A Sourcebook of Instruments. New York, Addison-Wesley, 1977.

Knapper, C.K. Evaluating Instructional Technology. New York, John Wiley & Sons, 1980.

Millman, J. Handbook of Teacher Evaluation. Sage Publications, 1981.

Winters R. and G. Gracher. Evaluation Handbook for Classroom Teachers. Michigan, East Lansing Public Schools, Michigan, 1979.

Wittrock, M.C. and D.E. Wiley. The Evaluation of Instruction : Issues and Problems. New York, Holt; Rinehart and Winston, 1975.